

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

**Кафедра адміністративного, цивільного та господарського права
і процесу**

ПОГОДЖЕНО

Перший проректор Академії
Державної пенітенціарної служби,
полковник внутрішньої служби,
кандидат юридичних наук, доцент
_____ Олександр ОЛІЙНИК
«___» _____ 2021 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**«Правові засади інформаційної безпеки в Україні»
для підготовки фахівців на другому (бакалаврському) рівні
вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»**

РОЗРОБНИК:

завідувач кафедри, доктор юридичних наук,
професор
Світлана НІЩИМНА _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри адміністративного,
цивільного та господарського права і процесу
Протокол № __ від «__» _____ 2021р.

Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS;
години: 90 год., з них: 16 лекцій, 28 год. семінарських
занять, 46 год. самостійної роботи

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Силабус навчальної дисципліни «Правові засади інформаційної безпеки в Україні» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини, які виникають з приводу захисту інформації конфіденційного характеру, діяльності щодо захисту інформації, а також види відповідальності за інформаційні правопорушення.

Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти першого рівня передбачає вивчення дисципліни «Правові засади інформаційної безпеки в Україні» за денною формою навчання в обсязі 90 годин, в тому числі: 16 годин лекцій, 28 години семінарських занять і 46 години самостійної роботи. Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру; результатом засвоєння матеріалу є складання здобувачами вищої освіти першого рівня заліку.

Лекційні заняття системно охоплюють увесь курс, допомагають курсантам/студентам усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання.

Вивчення курсу «Правові засади інформаційної безпеки в Україні» передбачає не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й національного законодавства. Проведення *практичних та семінарських занять* має на меті надати здобувачам вищої освіти першого рівня навички практичного застосовувати набутих під час лекцій теоретичних знань і національного законодавства при вирішенні складних завдань, що можуть виникати в сфері приватних правовідносин.

Самостійна робота курсантів/студентів є невід'ємною складовою частиною навчального процесу. Основна мета самостійної роботи – засвоєння навчального матеріалу, передбаченого програмою курсу і не охопленого іншими видами занять – лекційними, семінарськими тощо. Самостійна робота курсантів/студентів сприяє розвитку у них юридичного мислення та формування правосвідомості, навичок цілеспрямованої самостійної роботи з нормативними актами та літературними джерелами, вміння на їх основі аналізувати та вирішувати проблемні питання і робити власні висновки та обґрунтування як теоретичного, так і практичного характеру.

До переліків нормативно-правових актів і літератури включені чинні закони та підзаконні нормативні акти із зазначенням офіційного видання, де вони надруковані. При користуванні вказаними нормативними джерелами слід звертати увагу на те, що до переважної більшості з них періодично вносяться зміни та доповнення. Тому необхідно відшукувати останні редакції цих нормативних актів і використовувати саме їх. При цьому найзручніше користуватися будь-якою з існуючих електронних баз нормативно-правових актів.

Мета курсу

а) підвищення інформаційної грамотності та правової культури випускників, оволодіння ними основоположними знаннями у сфері інформаційної безпеки та основними правовими механізмами її забезпечення;

б) набуття базових знань та умінь щодо ефективного і безпечного поводження з інформацією, незалежно від її походження та виду;

в) опанування необхідною науково-методологічною підготовкою у питаннях розпізнавання об'єктів та носіїв інформаційної небезпеки, формування власного бачення щодо сутності, проявів, наслідків та механізмів інформаційної безпеки;

г) формування відданості ідеям істини, добра, справедливості і законності, почуття відповідальності перед людиною, суспільством і державою.

2. Міждисциплінарні зв'язки: загальна теорія права, конституційне право, цивільне, інформаційне, кримінальне та адміністративне право

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ тем и	Назви розділів і тем	Посада, прізвище та ініціали викладача, який проводить заняття				
		Денна форма				
		Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР
1.	Роль та місце інформації в системі забезпечення життєдіяльності людини, суспільства, держави та світу в цілому	9	2	2		5
2.	Інформація та інформаційна діяльність як джерело небезпеки	9	2	2		5
3.	Інформаційна безпека в системі забезпечення національної та міжнародної безпеки	12	2	4		6
4.	Правові напрями врегулювання інформаційної безпеки в Україні	12	2	4		6
5.	Правове забезпечення кібербезпеки та зв'язок з інформаційною безпекою	12	2	4		6
6.	Захист інформації в сфері забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності	12	2	4		6
7.	Особливості забезпечення інформаційної безпеки під час судового розгляду справ.	12	2	4		6
8.	Основні чинники, які формують та впливають на системність правового забезпечення інформаційної безпеки.	12	2	4		6
	Всього за 6 семестр	90	16	28		46
	Всього	90	16	28		46

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Під час самостійної роботи здобувач вищої освіти першого рівня повинен ознайомитися з конспектом лекції та рекомендованою навчальною і науковою літературою, а також опрацювати (відповідно до теми) нормативно-правову базу.

Після опрацювання навчальної та наукової літератури, здобувач вищої освіти першого рівня повинен самостійно підготувати відповіді на питання, які винесено на самостійне вивчення.

За бажанням здобувач може підготувати реферат, що корелює з відповідною темою лекції, та подати його на перевірку викладачеві.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Роль та місце інформації в системі забезпечення життєдіяльності людини, суспільства, держави та світу в цілому Причини трансформаційних процесів організації та проведення локальних і регіональних конфліктів та війн. Характерні ознаки гібридних війн. Основна спрямованість трансформаційних процесів організації та проведення локальних та регіональних конфліктів і війн. Основні правові положення Доктрини інформаційної безпеки України, які відображають трансформаційні процеси організації та проведення локальних і регіональних конфліктів та війн. Проблеми, які постануть перед людством до 2050 року.</p>	5
2.	<p>Тема 2. Інформація та інформаційна діяльність як джерело небезпеки. Носії інформації. Поняття легальних носіїв інформації. Засоби передачі та сприйняття інформації. Властивості інформації. Сутність та визначення поняття «безпека інформації» та «безпечність інформації». Сутність та визначення поняття «інформаційна безпека». Визначення об'єктів інформаційної небезпеки та їх обґрунтування. Ієрархія об'єктів інформаційної небезпеки. Сутність та визначення поняття «захист інформації». Сутність та визначення поняття «інформаційна безпека». Об'єкти інформаційної небезпеки та їх ієрархія.</p>	5
3.	<p>Тема 3. Інформаційна безпека в системі забезпечення національної та міжнародної безпеки. Сутність поняття «маніпуляція». Види маніпуляції та розкриття їх сутність. Роль та місце маніпулювання в системі державного управління (з наведенням конкретних прикладів). Роль та місце маніпулювання в політичних системах (з наведенням конкретних прикладів). Роль та місце маніпулювання у здійсненні міжнародних стосунків (з наведенням конкретних прикладів). Реальні та потенційні загрози в інформаційній сфері. Сутність понять «інформаційний вплив», «інформаційна операція», «інформаційна війна», «інформаційна зброя». Роль та значення корупції для забезпечення національної та міжнародної безпеки. Сутність поняття «загроза». Сутність поняття «загроза» в інформаційній сфері. Сутність поняття «інформаційна операція». Сутність поняття «спеціальна інформаційна операція». Сутність поняття «експансія». Сутність поняття «інформаційна експансія». Наведіть приклади. Сутність понять «насильство», «жорстокість», «порнографія». Основні положення Стратегії кібербезпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері. Основні положення Стратегії національної безпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері. Основні загрози міжнародної безпеки в сфері інформаційної безпеки.</p>	6
4.	<p>Тема 4. Правові напрями врегулювання інформаційної безпеки</p>	6

	<p>в Україні.</p> <p>Права і свобода людини, громадянина та їх обов'язки в інформаційній сфері. Права суспільства та обов'язки держави в інформаційній сфері. Дилема забезпечення прав і свобод людини, громадянина та прав суспільства із забезпеченням інформаційної безпеки. Транскордонність забезпечення інформаційної безпеки. Корупція як головна загроза забезпечення інформаційної безпеки на всіх рівнях – національному, регіональному та загальносвітовому. Сутність поняття «права людини». Сутність поняття «свобода людини». Сутність поняття «обов'язок» людини. Відмінності понять «людини» та «громадянин». Законодавче визначені обмеження прав людини та громадянина в інформаційній сфері. Сутність прав суспільства. Права суспільства в інформаційній сфері. Обов'язки держави в інформаційній сфері. Сутність та поняття цензури. Взаємозв'язок між забезпеченням прав і свобод людини, громадянина в інформаційній сфері та забезпеченням інформаційної безпеки.</p>	
5.	<p>Тема 5. Правове забезпечення кібербезпеки та зв'язок з інформаційною безпекою</p> <p>Доктринальні та концептуальні засади забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки. Основні законодавчі акти щодо забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки. Основні положення Стратегії кібербезпеки України. Основні положення Военної доктрини України в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки. Основні положення Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки.</p>	6
6.	<p>Тема 6. Захист інформації в сфері забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності.</p> <p>Інформаційно-аналітичне забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності. Комп'ютерна мережа Верховної Ради України. Призначення та основні принципи побудови інтегрованої системи іноформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої діяльності Верховної Ради України. Основні принципи побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності. Еталонна база правової інформації. Загальноправові бази даних. Всесвітня електронна мережа правових документів. Елементи інтелектуального пошуку: підсистема «Експерт». Особливості забезпечення інформаційної безпеки в процесі здійснення нотаріального та виконавчого провадження. Єдиний реєстр виконавчих проваджень. Нотаріальні реєстри.</p>	6
7.	<p>Тема 7. Особливості забезпечення інформаційної безпеки під час судового розгляду справ.</p> <p>Комп'ютерні технології фіксування судового процесу. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами. Віртуальне судочинство. Комп'ютерні технології забезпечення розгляду судових справ. Відеоконференцзв'язок у судовій системі. Голосові портали у судовій діяльності. Реєстр судових рішень.</p>	6

8.	<p>Тема 8. Основні чинники, які формують та впливають на системність правового забезпечення інформаційної безпеки. «Кіберсоціалізація». Інформаційна безпека в умовах кіберцивілізації. Витоки та сутність кіберсоціалізації. Соціальні мережі. Мережева мобілізація: питання демократії та безпеки. Наслідки кіберсоціалізації. Сутність поняття «кіберцивілізація». Потенційні загрози кіберцивілізації для людства. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки. Правові основи розвитку інформаційних технологій і забезпечення інформаційної безпеки. Сутність та визначення поняття «соціалізація». Сутність та визначення поняття «цивілізація». Сутність поняття «кіберсоціалізація». Сутність поняття «кіберцивілізація». Витоки загроз для особистості в умовах кіберсоціалізації. Загрози для суспільства, держави, соціалізації особистості в умовах кіберцивілізації. Основні положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки», які стосуються питань забезпечення інформаційної безпеки. Спрямованість правових основ розвитку інформаційних технологій та забезпечення інформаційної безпеки.</p>	6
	Разом:	46

Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Роль та місце інформації в системі забезпечення життєдіяльності людини, суспільства, держави та світу в цілому

План

1. Основні загальносвітові тенденції розвитку суспільства та їх вплив на напрями розвитку українського суспільства.
2. Основні причини та механізми сучасних міждержавних, міжблокових та міжрегіональних протистоянь.
3. Основні трансформаційні процеси сучасності з точки зору безпеки людини.
4. Основні трансформаційні процеси сучасності з точки зору безпеки суспільства та держави.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Причини трансформаційних процесів організації та проведення локальних і регіональних конфліктів та війн.
2. Основна спрямованість трансформаційних процесів організації та проведення локальних та регіональних конфліктів і війн.
3. Основні правові положення Доктрини інформаційної безпеки України, які відображають трансформаційні процеси організації та проведення локальних і регіональних конфліктів та війн.
4. Проблеми, які постануть перед людством до 2050 року.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Інформація та інформаційна діяльність як джерело небезпеки

План

1. Предмет інформаційної безпеки

2. Основні завдання інформаційної безпеки.
3. Законодавче визначення поняття «інформація».
4. Основні властивості інформації з позиції інформаційної безпеки. Сутність та визначення поняття «безпека інформації».
5. Сутність та визначення поняття «безпечність інформації» та захист інформації.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Сутність та визначення поняття «безпека інформації» та «безпечність інформації».
2. Сутність та визначення поняття «інформаційна безпека».
3. Визначення об'єктів інформаційної небезпеки та їх обґрунтування.
4. Ієрархія об'єктів інформаційної небезпеки.

Семінарське заняття 3-4

Тема 3. Інформаційна безпека в системі забезпечення національної та міжнародної безпеки.

План

1. Поняття «інформаційна інфраструктура».
2. Доктринальні та стратегічні нормативно-правові акти України в сфері забезпечення інформаційної безпеки, які визначають сучасні реальні та потенційні загрози в інформаційній сфері.
3. Основні положення Закону України «Про національну безпеку України» в частині визначення загроз в інформаційній сфері.
4. Основні положення Доктрини інформаційної безпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо).

1. Види маніпуляції та розкриття їх сутність.
2. Роль та місце маніпулювання в системі державного управління.
3. Роль та місце маніпулювання в політичних системах
4. Роль та місце маніпулювання у здійсненні міжнародних стосунків (з наведенням конкретних прикладів).

Розв'яжіть задачі:

1. Обурені зовнішньою політикою представники націоналістичного руху зібралися біля будівлі посольства іноземної держави та почали голосно протестувати, закидувати фарбою та кктелями Молотова, палити опудало, що символізувало лідера іноземної держави.

Чи правомірні дії представників націоналістичного руху?

Якими нормативно-правовими актами визначена свобода слова в Україні?

2. 2 травня 2018 р. в Одесі приблизно 1,500 людей взяли участь у «Марші українського порядку». Одна з активісток маршу у своєму виступі закликала навести в Одесі справжній український порядок, додавши, що «Україна буде належати українцям, а не жидам». Громадська організація «Український єврейський комітет» заявила про недопустимість таких публічних висловів.

Надайте правову оцінку діям активістки маршу. Яка відповідальність встановлена за заклики, спрямовані на розпалювання національної ворожнечі та ненависті?

3. Ув'язнений Андрій Гуцуль відбував довічне покарання у в'язниці. Він попросив її керівника надати йому доступ до трьох сайтів: законодавства Верховної Ради України, Єдиного реєстру судових рішень, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

У наданні доступу було відмовлено.

Надайте правову оцінку діям керівника в'язниці. Чи правомірне у даному випадку обмеження доступу до інформації?

Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини «Канада проти Естонії». Яку висновку дійшов суд?

4. Чи може бути обмежена свобода слова в умовах воєнного стану? Назвіть відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» заходи, якими можуть бути обмежені права засобів масової інформації. Свою відповідь обґрунтуйте використовуючи відповідні нормативно-правові акти.

Семінарське заняття 5-6

Тема 4. Правові напрями врегулювання інформаційної безпеки в Україні

План

1. Права і свобода людини, громадянина та їх обов'язки в інформаційній сфері. Права суспільства та обов'язки держави в інформаційній сфері.

2. Дилема забезпечення прав і свобод людини, громадянина та прав суспільства із забезпеченням інформаційної безпеки.

3. Транскордонність забезпечення інформаційної безпеки. Корупція як головна загроза забезпечення інформаційної безпеки на всіх рівнях – національному, регіональному та загальносвітовому.

4. Законодавче визначені обмеження прав людини та громадянина в інформаційній сфері.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Сутність понять «права людини» та «свобода людини».
2. Права суспільства в інформаційній сфері.
3. Обов'язки держави в інформаційній сфері.
4. Сутність та поняття цензури.
5. Взаємозв'язок між забезпеченням прав і свобод людини, громадянина в інформаційній сфері та забезпеченням інформаційної безпеки.

Розв'яжіть задачі:

1. Голоова Антикорупційного Офісу Одеси Олексій Чорний направив інформаційний запит до структурного підрозділу органу місцевого самоврядування щодо будівельних робіт, які були профінансовані за рахунок міського бюджету у 2019 році.

Управління дорожнього господарства відмовило в наданні доступу до активів виконаних робіт, обґрунтовуючи це тим, що відомості про ціни є секретною інформацією суб'єкта господарювання, вони не стосуються розпорядника публічної інформації, а їхнє розповсюдження, зокрема даних бухгалтерського обліку підрядної організації, без згоди розпорядника заборонено.

Олексій Чорний звернувся з позовом до суду про порушення доступу до публічної інформації.

Охарактеризуйте ситуацію. Що таке суспільний інтерес?

Яке рішення має винести суд? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на ЗУ «Про доступ до публічної інформації».

2. У м. Бакалії на території військової частини відбулись сильні вибухи на складі боєприпасів. Населення Бакалії було евакуйовано. Проводилося гасіння пожежними танками Збройних Сил України. Авіація Державної служби надзвичайних ситуацій здійснювала скиди води.

Спираючись на положення Закону України «Про доступ до публічної інформації», складіть інформаційні запити до органів державної влади та органів місцевого

самоврядування на отримання інформації щодо небезпечних викидів у навколтшнє середовище в результаті вибухів на складі боєприписів.

3. Надайте правову оцінку опитуванню перед виборами. Чи є положення про екзитпол у Законі України «Про вибори народних депутатів України»?

4. Ви пропонуєте здоровий спосіб життя та боротьбу із палінням. У Вас є намір дослідити взаємозв'язок паління та раку легень.

Посилаючись на положення Закону України «Про доступ до публічної інформації», скаладіть проекти інфомаційних запитів до органів державної влади та установ охорони здоров'я щодо кількості зареєстрованих випадків захворюваності легень в Україні і окремо в Вашій області.

Семінарське заняття 7-8

Тема 5. Правове забезпечення кібербезпеки та зв'язок з інформаційною безпекою

План

1. Основні положення Конституції України в частині забезпечення інформаційної безпеки.

2. Основні положення Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки.

3. Основні положення Закону України «Про інформацію» в частині забезпечення інформаційної безпеки.

4. Основні положення Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» в частині забезпечення інформаційної безпеки.

5. Основні положення Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Основні положення Закону України «Про телекомунікації» в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки.

2. Основні положення Закону України «Про захист персональних даних» в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки.

3. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України

Розв'яжіть задачі:

1. Кіберполіція провела моніторинг користувачів так званої мережі «Поспілкуємось!». Поліція встановила, що деякі користувачі володіли і обмінювалися відео і зображенням, що містили дитячу порнографію. Поліція подала запит до інтернет-провайдера з вимогою розкрити дані користувача, якому належала певна IP-адреса. Хоча судовий дозвіл не надавався, провайдер надав поліції ім'я та адресу особи, яка була клієнтом інтернет-провайдера. На підставі цих даних суд визнав Даниїла Хромченкова винним у скоєнні кримінального правопорушення (йшлося про 630 порнографічних зображень і 199 відео за участі неповнолітніх, які було завантажено на комп'ютер і які були доступні для спільного використання іншими користувачами). Особу було засуджено.

Чи було порушено право на приватне життя Хромченкова? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на рішення Європейського суду з прав людини «Бенедік проти Словенії». Проаналізуйте текст цього рішення.

2. У компанії розробників ігор та мультимедійних моделей «MaIplanet» працює Надія Левицька. Котра є 3D-дизайнером, та їй поступило завдання створити модель для гри від компанії «Redully», за їх концепт-артами.

Перед тим як вона виконала це завдання, ці компанії уклали договір, за яким компанія «Redully» купує модель у компанії «MaIplanet», іщо інформація про модель та сама модель є комерційною таємницею, бо усі концепт-арти гри не повинні з'являтися у інтернеті до релізу гри, оскільки вона є дуже очікуваною.

Однак під час відправки моду Надія левицька помилилася у назві поштової скриньки покупця, написавши не redully@gmail.com, а reduly@gmail.com. Через що вона порушила договір, внаслідок чого компанія «MaIplanet» могли заплямити свою репутацію, а компанія «Redully» могла втратити багато прибутку з релізу. Тому компанія «MaIplanet» зв'язалася з чоловіком, який є власником скриньки (Андрій Редулківський), та уклала з ним договір, за яким за нерозголошення інформації про гру він отримає 50000 грн від компанії «MaIplanet», коли вони начебто за договором купили цей мод, що випадково потрапив до Андрія Редулківського. Після цього Надію Левицьку було звільнено.

Чи мала Надія Левицька нести відповідальність за скоєне, та якщо так, то за яким законом? Обґрунтуйте свою відповідь.

3. На порталі новин «Селебрітіс» була опублікована стаття «Віра Натальєва вп'яте стала мамою», присвячена особистому життю супермоделі та акторки. Після публікації новини чайлдхейтери (спільнота, яка ненавидить дітей) почали масово коментувати цю новину. Сама стаття була збалансована, але коментарі під нею були вульгарними за формою та за змістом. Адвокати Наталії попросили «Селебрітіс» видалити образливі коментарі і зажадали 500 тис. грн як компенсацію за моральну шкоду. Того самого дня «Селебрітіс» видалив усі образливі коментарі, та компенсувати моральну шкоду відмовився.

На порталі «Селебрітіс» діяла система постмодерування публікації коментарів до будь-якої статті. Коментарі завантажувалися на сайт автоматично, для того щоб додати коментар, не потрібно було реєструватися. В Правилах коментування зазначено: «Коментарі – це громадське місце, в якому кожен може вільно висловлювати свою думку з того чи іншого питання».

Крім того, діяла система автоматичного видалення коментарів, яка знищувала повідомлення з певними нецензурними словами. До того ж, за правилами сайту, жертва наклепницького коментаря могла прямо повідомити про нього сайт, і в такому разі відповідний коментар видаляли негайно.

«Селебрітіс» докладав зусиль для доведення до відома користувачів, що думка редакції може не збігатися з їхніми коментарями, а також те, що автори коментарів несуть відповідальність за їхній зміст, на порталі Правила коментування починалися так: «Дошка оголошень «Селебрітіс» є технічним середовищем, що дозволяє користувачам публікувати коментарі. «Селебрітіс» не редагує коментарів. Автор коментаря несе відповідальність за його/її коментар».

Адвокати Віри Натальєвої звернулися до суду.

Хто несе відповідальність за наклепницькі коментарі – автор коментарів або портал новин?

Яке рішення має винести суд? Обґрунтуйте свою відповідь.

Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини «Delfi проти Естонії». Якої позиції тримається Європейський суд з прав людини щодо коментарів новин?

4. Два викладачі кафедри криміналістики Пригадайло Л. та Швидкий М. вирішили створити програму-сайт «BurshtinOK», яка містила б інтерактивну карту, на якій було б розміщено інформацію про незаконний видобуток бурштину в Україні, який наповнювали б громадяни, додаючи фото і відео. Вони вирішили звернутися до студента програміста Варенкова Г.

Які мають бути оформлені відносини між викладачами кафедри та студентом програмістом? Як оформлятиметься доменне ім'я? які вимоги пред'являються при оформленні доменного імені?

Семінарське заняття 9-10

Тема 6

План

1. Інформаційно-аналітичне забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності.
2. Комп'ютерна мережа Верховної Ради України.
3. Призначення та основні принципи побудови інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої діяльності Верховної Ради України.
4. Основні принципи побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності.
5. Еталонна база правової інформації. Загальноправові бази даних.

Завдання для індивідуальної роботи(теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Всесвітня електронна мережа правових документів.
2. Елементи інтелектуального пошуку: підсистема «Експерт».
3. Особливості забезпечення інформаційної безпеки в процесі здійснення нотаріального та виконавчого провадження.
4. Єдиний реєстр виконавчих проваджень та нотаріальні реєстри.

Розв'яжіть задачі

1. Студентка юридичного інституту, яка проходила практику в нотаріальній конторі зробила ксерокопії найбільш цікавих договорів іпотеки та долучила їх до дипломної роботи в якості додатку. Також були використані і дані з нотаріальних реєстрів.

Чи можливо розглядати дії студентки як порушення нотаріальної таємниці?

2. Ознайомтесь з порядком оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, затвердженим постановою Кабінету Міністрів від 4 січня 2002 № 3. Яка інформація розміщується на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади? Які є технічні на створення (модернізацію) офіційних веб-сайтів, що стосуються доступу до них користувачів з вадами зору та слуху.

Семінарське заняття 11-12

Тема 7 Особливості забезпечення інформаційної безпеки під час судового розгляду справ

План

1. Особливості забезпечення інформаційної безпеки законотворчої та правозастосовчої діяльності.
2. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами.
3. Реєстр судових рішень.
4. Особливості забезпечення інформаційної безпеки в процесі здійснення нотаріального та виконавчого провадження.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або ессе, або презентації тощо)

1. Проблематичні аспекти гласності судового процесу з використання «Голосового порталу»
2. Пріоритетні напрями інформатизації та автоматизації судового процесу в Україні.

Розв'яжіть задачі:

1: Адвокат Лісіцин В. у вільний від роботи час на своїй сторінці у мережі Facebook, використовуючи нецензурну лексику, прокоментував рішення апеляційного суду.

Оцініть дії адвоката. Чи має адвокат дотримуватися норм адвокатської етики при використанні мережі інтернет? Проаналізуйте Розділ VIII Правил адвокатської етики.

2. Після чергової відпустки суддя Маліновська Т. виставила у соціальній мережі фото, на якому вона стояла у морі в купальнику, тримаючи в руці пляшку із відомим алкогольним напоєм. Підпис під фотографією говорив: «Я, звичайно, не досконалість, але шедевр!».

Оцініть ситуацію, посилаючись на Кодекс суддівської етики.

3. Інженер Копитний М. звернувся до суду з позовом про незаконне звільнення. Копитний був звільнений з роботи з приватної фірми «Спейс-інтерпрайзес» за розміщення у робочий час приватних повідомлень на своїй сторінці у мережі Facebook де працював протягом року. Директор «Спейс-інтерпрайзес» перевіряв сторінку Копитного в мережі та виявив, що останній використовував робочий комп'ютер для обміну повідомлень зі своїм братом та дружиною про особисте життя та стан здоров'я.

Надайте правову оцінку наведеній ситуації. Знайдіть рішення Європейського суду з прав людини «Барбулеску проти Румунії», якого висновку дійшов Суд?

Семінарське заняття 13-14

Тема 8: Основні чинники, які формують та впливають на системність правового забезпечення інформаційної безпеки

План

1. Правові основи розвитку інформаційних технологій і забезпечення інформаційної безпеки.

2. Основні положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2021 роки», які стосуються питань забезпечення інформаційної безпеки.

3. Спрямованість правових основ розвитку інформаційних технологій та забезпечення інформаційної безпеки.

Завдання для індивідуальної роботи (теми рефератів або есе, або презентації тощо)

1. Особливості та проблеми реалізації інформаційних правовідносин в мережі Інтернет.

2. Зміст правового забезпечення кібербезпеки.

3. Основні терміни та їх законодавчі та теоретико-наукові визначення в системі інформаційної безпеки.

4. Сутність, витоки та механізми глобалізації інформаційного простору.

Виконайте завдання

1. Проаналізуйте нормативно-правові акти, що регулюють діяльність засобів масової інформації, та виділіть схематично види інформаційної діяльності, які здійснюються ЗМІ.

2. Складіть алгоритм дій для отримання ліцензії на канали телебачення відповідно до її категорій. Яким вимогам повинні відповідати учасники конкурсу на отримання ліцензії?

3. Чиновник Міністерства внутрішніх справ України Андрій Ошейніков був замішаний в корупційному скандалі. В ЗМІ було підняте питання про статус доктора наук та плагіаті в дисертаційних дослідженнях Ошейнікова. Ошейніков захищав дисертацію в закритій спеціалізованій раді університету.

Хто має перевірити на плагіат дисертації, які зберігаються в спеціалізованих відділах бібліотек університетів ВЗО Міністерства внутрішніх справ.

4. Ознайомтеся з «Правовим аналізом проекту концепції інформаційної безпеки в Україні», підготовленим Бюро Представника з питань свободи ЗМІ Організації з безпеки та співробітництва в Європі у 2015 році.

На які проблемні питання звертають увагу автори документа?

Чи є рекомендації, викладені у документі ОБСЕ, обов'язковими для державних органів та інституцій в Україні?

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
1	Роль та місце інформації в системі забезпечення життєдіяльності людини, суспільства, держави та світу в цілому	5		4	-
2	Інформація та інформаційна діяльність як джерело небезпеки	5		4	-
3	Інформаційна безпека в системі забезпечення національної та міжнародної безпеки	8		8	-
4	Правові напрями врегулювання інформаційної безпеки в Україні	8		8	-
5	Правове забезпечення кібербезпеки та зв'язок з інформаційною безпекою	8		8	-
6	Захист інформації в сфері забезпечення законотворчої та правозастосовчої діяльності	8		8	-
7	Особливості забезпечення інформаційної безпеки під час судового розгляду справ.	9		8	-
8	Основні чинники, які формують та впливають на системність правового забезпечення	9		8	-

інформаційної безпеки.				
Разом	60		56	-
Індивідуальна робота			4	
Залік			40	
Всього			100 балів	

Пропущені лекції підлягають відпрацюванню. За активну участь на семінарських заняттях може бути нараховано до 56 балів.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- для того аби отримати 2 бали слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Виконання індивідуального завдання оцінюється до 4 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення; 2) відповідність змісту темі; 3) структурна логічність; 4) аргументованість висновків; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Основні загальносвітові тенденції розвитку суспільства та їх вплив на напрями розвитку українського суспільства.
2. Основні причини та механізми сучасних міждержавних, міжблокових та міжрегіональних протистоянь.
3. Основні трансформаційні процеси сучасності з точки зору безпеки людини.
4. Основні трансформаційні процеси сучасності з точки зору безпеки суспільства та держави.
5. Предмет інформаційної безпеки
6. Основні завдання інформаційної безпеки.
7. Законодавче визначення поняття «інформація».
8. Основні властивості інформації з позиції інформаційної безпеки. Сутність та визначення поняття «безпека інформації».
9. Сутність та визначення поняття «безпечність інформації» та захист інформації.
10. Поняття «інформаційна інфраструктура».
11. Доктринальні та стратегічні нормативно-правові акти України в сфері забезпечення інформаційної безпеки, які визначають сучасні реальні та потенційні загрози в інформаційній сфері.
12. Основні положення Закону України «Про національну безпеку України» в частині визначення загроз в інформаційній сфері.
13. Основні положення Доктрини інформаційної безпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері
14. Права і свобода людини, громадянина та їх обов'язки в інформаційній сфері. Права суспільства та обов'язки держави в інформаційній сфері.
15. Дилема забезпечення прав і свобод людини, громадянина та прав суспільства із забезпеченням інформаційної безпеки.
16. Транскордонність забезпечення інформаційної безпеки. Корупція як головна загроза забезпечення інформаційної безпеки на всіх рівнях – національному, регіональному та загальносвітовому.
17. Законодавче визначені обмеження прав людини та громадянина в інформаційній сфері.
18. Основні положення Конституції України в частині забезпечення інформаційної безпеки.
19. Основні положення Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» в частині забезпечення інформаційної та кібернетичної безпеки.
20. Основні положення Закону України «Про інформацію» в частині забезпечення інформаційної безпеки.
21. Основні положення Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» в частині забезпечення інформаційної безпеки.
22. Основні положення Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»
23. Особливості забезпечення інформаційної безпеки законотворчої та правозастосовчої діяльності.
24. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами.
25. Реєстр судових рішень.
26. Особливості забезпечення інформаційної безпеки в процесі здійснення нотаріального та виконавчого провадження.

27. Правові основи розвитку інформаційних технологій і забезпечення інформаційної безпеки.
28. Основні положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2021 роки», які стосуються питань забезпечення інформаційної безпеки.
29. Спрямованість правових основ розвитку інформаційних технологій та забезпечення інформаційної безпеки.
30. Корупція як головна загроза забезпечення інформаційної безпеки на всіх рівнях – національному, регіональному та загальносвітовому.
31. Законодавче визначені обмеження прав людини та громадянина в інформаційній сфері.
32. Права суспільства в інформаційній сфері.
33. Сутність та поняття цензури.
34. Взаємозв'язок між забезпеченням прав і свобод людини, громадянина в інформаційній сфері та забезпеченням інформаційної безпеки.
35. Основні положення Стратегії кібербезпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері.
36. Основні положення Стратегії національної безпеки України в частині визначення загроз в інформаційній сфері.
37. Основні загрози міжнародної безпеці в сфері інформаційної безпеки.
38. Всесвітня електронна мережа правових документів.
39. Елементи інтелектуального пошуку: підсистема «Експерт».
40. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи навчальний курс, здобувач вищої освіти другого рівня погоджується дотримуватися принципів академічної доброчесності, зокрема:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: *Право*, 2016. 82 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 5. С. 15. Ст. 102.
4. Стратегія воєнної безпеки України: Указ Президента України від 25 березня 2021 № 121/2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n9>
5. Про інформацію Закон України від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
7. Про кіберзлочинність: *Конвенція Ради Європи від 23.11.01 р.* № 994-575. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>,
9. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>,.

10. Стратегія кібербезпеки України : Указ Президента України від 26 серпня 2021 Р. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>
11. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14 вересня 2020 Р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
12. Петрик В.М. Інформаційна безпека держави: підручн. Київ.: ДНУ «Книжкова палата Україна», 2016. 264 с.

Допоміжна

1. Біленчук П.Д Комп'ютерний тероризм: суперхакери, кібер-терористи, кібер-криміналісти: моногр. Київ: *Наука і життя*, 2008. 332 с.
2. Горбулін В. П. Інформаційні операції та безпека суспільства: моногр. Київ: Інтертехнологія, 2009.164 с.
3. Дзьобань О.П Інформаційне насильство та безпека: моногр. Харків: Майдан, 2011. 244 с.
4. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації: теоретико-правові та організаційні аспекти: моногр. Київ: НАН, 2015. 388 с.
5. Золотар О.О Класифікація загроз інформаційній безпеці. *Інформація і право*. 2013. № 3 С. 105 – 112.
6. Золотар О.О Класифікація інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2011. № 2(2).С. 109-113.
7. Кара-Мурза С. Г. Демократия, тоталитаризм и манипуляция сознанием. *Алгоритм*.Москва. 2000. С. 33-52.
8. Ланде Д.В Мережна мобілізація: питання демократії та безпеки. *Інформація і право*. 2012. № 1. С.113-121.
9. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. *Зібрання чинних міжнародних договорів України* 2004 р., № 4, стор. 603, стаття 1034.
10. Настюк В.Я Національні інтереси у сфері інформаційної безпеки України. *Правова інформатика*. 2014. № 1(41).С. 52-57.
11. Пилипчук В.Г. Законодавчі основи забезпечення інформаційної безпеки України: наук. доп. Київ: НДІП НАПрН України, 2014. 60 с.
12. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.98 р. № 74/98. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27 – 28. Ст.181.
13. Радзівська О. Г. Проблеми негативних інформаційних впливів на дитину в Україні в умовах збройного протистояння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 42. С. 197-200.
14. Радзівська О. Г.. Дитина у глобальному інформаційному просторі. *Інформація і право*. 2016. № 4. С. 29-39.
15. Скулиш Є. Д. Міжнародно-правове співробітництво у сфері подолання кіберзлочинності. *Інформація і право*. 2014. № 1. С. 93-100.
16. Стрельбицький М.П. До питання тотожності та відмінностей понять «загрози, ризику, виклики в інформаційній сфері». *Науковий вісник*.2016. № 41.с. 35-43.
17. Фурашев В.М Інформаційна безпека: індикатори. *Інформація і право*. 2013. № 1(7). С. 143-150.
18. Фурашев В.М Кіберпростір та інформаційний простір, кібербезпека та інформаційна безпека: сутність, визначення, відмінності. *Інформація і право*. 2012. 2(5). С.170-177.
19. Фурашев В.М Сутність та визначення понять «інформаційна безпека» і «безпека інформації». *Правова інформатика*. 2012. № 2 (34).С. 51-59.
20. Фурашев В.М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1(10). С. 59-67.
21. Фурашев В.М. Основні стримуючі фактори правового забезпечення інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2013. № 2(87). С. 113 – 119.

22. Фурашев В.М. Питання законодавчого визначення понятійно-категорійного апарату у сфері інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2012. № 1(4). С.46-55.
23. Фурашев В.М Про поняття «інформаційна безпека» *Правова інформатика*. 2011. № 1(29). С. 47-53.
24. Фурса С. Я. Теорія нотаріального процесу: наук-практ. посіб. Київ: Алерта, 2012. 920 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Сайт Верховної Ради України [URL:www.rada.kiev.ua](http://www.rada.kiev.ua).
2. Сайт громадських і неурядових організацій з інформації та комунікації [URL: http://pidruchniki.com/13331222/politologiya/gromadski_neuryadovi_organizatsiyi_informatsiyi_komunikatsiyi](http://pidruchniki.com/13331222/politologiya/gromadski_neuryadovi_organizatsiyi_informatsiyi_komunikatsiyi)
3. Європейська інформаційна політика. [URL: http://helpiks.org/1-54840.html](http://helpiks.org/1-54840.html)
4. Информационная политика НАТО. [URL: http://freepayinfo.ru/menegment/informacionnaya-politika-nato-2.html](http://freepayinfo.ru/menegment/informacionnaya-politika-nato-2.html)
5. Інформаційне суспільство. [URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство](https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство)
6. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. [URL: http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=250&language=uk](http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=250&language=uk)
7. Нормативно-правове регулювання інформаційних відносин у Європі. [URL: http://www.viche.info/journal/2565/](http://www.viche.info/journal/2565/)